

Apshai F. V.,

orcid.org/0000-0002-9789-464X

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION OF PROJECTS METHOD IN THE TRAINING OF FUTURE PROFESSIONALS OF «CULTURE AND ART»

The article analyzes the approaches to the interpretation of the projects method, their focus on results, and on the independent activities of students. It is shown that in the professional training of future specialists of «Culture and Art» it is necessary to implement project activities in two aspects: organizational and competence.

It is proposed to determine the topics of projects on the basis of topics of course or qualification works, which allows to intensify the work of higher education students on the project, increases their motivation, eliminates formalism in work.

The results of completed projects must be materialized (presentations, albums, videos, reports, performances, etc.), for which it is recommended to use information and communication technologies.

The types of projects are educational, research, creative, game, information, practice-oriented, monoprosjects and interdisciplinary projects, according to the number of project participants. The main stages and content of project work are identified: search: definition of the project topic, search and analysis of the problem, hypothesis, goal setting, discussion of research methods; analytical: analysis of input information, search for the optimal way to achieve the project goal, construction of the algorithm of activity, step-by-step planning of work; practical: implementation of planned steps; presentation: registration of final results, preparation and carrying out of presentation, defense of the project; control: analysis of results, adjustments, evaluation of project quality.

The results of the experiment were processed by calculating the criterion χ^2 for the experimental and control groups, based on which the relevant conclusions were drawn and outlined ways to further improve the training of future specialists of «Culture and Art».

Key words: project method, future specialists of «Culture and Art», information and communication technologies, types of projects, stages of projects.

Дата надходження статті: 23.12 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Войтович І. С.

УДК 378.147:[338.488.2:640.4]

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.158>

Бурак В. Г.,*

orcid.org/0000-0001-5097-6536

ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто визначення дефініцій «професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи», «принцип», «принципи навчання», «принципи науковості навчання». Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства розуміється як організований, безперервний і цілеспрямований процес формування і розвитку в здобувачів освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, який здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності та спрямовується на здобуття майбутніми фахівцями кваліфікацій відповідно до освітньо-професійних програм, що забезпечить успішне виконання посадових обов'язків.

Досліджено погляди науковців щодо проблем підготовки в закладах вищої освіти майбутніх фахівців сфери обслуговування та диференційовано принципи їхньої професійної підготовки. Акцентовано, що визначені принципи можна поділити на основні групи: загальнодидактичні, специфічно-професійні, системно-особистісні. До групи загальнодидактичних нами віднесено такі: фундаменталізації, науковості, усвідомленості та ґрунтовності знань, цілісності, неперервності, наступності, академічної свободи, міжгалузевої та трансдисциплінарної інтегративності, міжнародної інтеграції, єдності

*© Бурак В. Г.

традиційного й інноваційного, креативності). До специфічно-професійних належать: професіоналізму та професійної мобільності, дуальності та практичної спрямованості навчання, кар'єрного проектування майбутньої професійної діяльності, ініціативності та свободи дій, використання форм і технологій неформального навчання, синергізму науки, практики та інноваційних технологій, синтезу технологічного знання на основі міждисциплінарності, ефективності безпеки, ефективності роботи з інформацією, результативності. Системно-особистісні включають такі: особистісного розвитку, професійного саморозвитку, цілеспрямованості та вмотивованості, соціалізації, рефлексії та есенціалізму, культуровідповідності, морально-етичний, аксіологічний, іншомовної професіоналізації, етнонаціональності та полікультурності).

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній фахівець, готельно-ресторанна справа, сфера обслуговування, принципи.

Постановка проблеми. Сучасний соціокультурний розвиток суспільства визначив складні й суперечливі тенденції: глобалізацію процесів, демографічні зміни, зникнення віджилих та появу нових професій, виникнення нових знань і компетентностей. Стрімка цифрова трансформація, інноваційний розвиток бізнесу, сформований ринок праці впливають на систему вищої професійної освіти, призначення якої – підготовка здобувачів освіти відповідно до умов сьогодення та запитів майбутнього, фахівців, спроможних відповідати на виклики науково-технічного прогресу й мати достатні для здійснення інноваційної професійної діяльності компетентності.

Аналіз досліджень. Заклади вищої освіти стають важливим фактором геополітичної стабільності, забезпечуючи розвиток регіонів та впливаючи на формування глобального освітнього простору. Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи, розгалужено представлена закладами фахової передвищої та вищої освіти, є процесом формування базових теоретико-методологічних та професійно-практичних компетентностей, зазнає впливів глобальних світових викликів та відповідної модернізації.

Дослідження українських науковців професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в поєднанні зі сферою туризму здійснювали Л. Безкоровайна [1], В. Зінченко [7], В. Штифурак та О. Самохвал [15]. Підготовці фахівців готельного господарства, ресторанної справи, готельно-курортної справи, підходів, принципів, моделей та забезпечення безперервності, підвищення конкурентоспроможності, формуванню фахових умінь, присвячено праці А. Віндюка [3], І. Гайового [4], Г. Лук'яненко [9], К. Піцул [10], М. Ткаченка [12], І. Чуєвої та Е. Криволапова [14]. Модель та принципи підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування знаходять відображення в працях А. Гараги [5] та Л. Короткової [8].

Мета статті полягає у здійсненні теоретико-методологічного аналізу та визначенні принципів професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У контексті дослідження вагомим є трактування деталізованого визначення «*професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства*», під якою розумітимемо організований, безперервний і цілеспрямований процес формування і розвитку в здобувачів освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, який здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності та спрямовується на здобуття майбутніми фахівцями кваліфікацій відповідно до освітньо-професійних програм освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа, що забезпечить успішне виконання посадових обов'язків, конкурентоспроможність і професійну мобільність у сфері послуг, а також своєчасне оновлення та вдосконалення [2, с. 9].

Професійна підготовки майбутніх фахівців здійснюється відповідно до визначених принципів. Дефініція поняття «принцип», подана в лінгвістичному виданні «Тлумачний словник української мови», звучить так: «1. Основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, політичного устрою. 2. Основний закон якої-небудь науки» [13, с. 212]. Академік С. Гончаренко в лексикографічній праці «Український педагогічний словник» виділяє терміни «принципи навчання», «принципи науковості

навчання», «принципи виховання». Принципи навчання науковець трактує як основні вихідні положення теорії навчання, котрі розглядає як систему дидактичних принципів: зв'язку змісту й методів навчання з національною культурою і традиціями; виховуючого характеру навчання, науковості, систематичності, наступності, свідомості й активності, наочності, доступності, індивідуалізації процесу навчання, уважного вивчення інтересів, здібностей, нахилів кожного учня. Принцип науковості навчання, на думку автора, впливає із закономірного зв'язку між змістом науки й навчального предмета та передбачає ознайомлення з основами науки, тобто з об'єктивними фактами, поняттями, законами, теоріями основних розділів відповідної науки на сучасному рівні її розвитку, та способами їх дослідження, а також забезпечує формування наукового світогляду, цілісної картини світу, вмінь і навичок наукового пошуку [6, с. 270]. Тож у педагогіці принципи ототожнюються з основним вихідним положенням, першопричиною; основоположним теоретичним знанням; основоположною етичною нормою; орієнтирами загальної спрямованості суб'єкт-суб'єктних взаємин. Полісемічність визначає і ситуативне використання принципів професійної підготовки фахівців залежно від змісту, особливостей, сенсів, цінностей, умов, засобів реалізації.

Закон України «Про вищу освіту», визначивши принципи державної політики у сфері вищої освіти, їхню реалізацію пов'язує зі: сприянням сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя; доступністю вищої освіти; незалежністю здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; міжнародною інтеграцією та інтеграцією системи вищої освіти України у Європейський простір вищої освіти за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи; наступністю процесу здобуття вищої освіти; державною підтримкою підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної, мистецької та педагогічної діяльності; державною підтримкою освітньої, наукової, науково-технічної, мистецької та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів; сприянням здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти; відкритістю формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою [11].

Багатоаспектні дослідження науковців проблем підготовки в закладах вищої освіти майбутніх фахівців сфери обслуговування загалом (А. Гарага, Л. Короткова), готельно-ресторанної справи (А. Віндюк, І. Гайовий, Г. Лук'яненко, К. Піцул, М. Ткаченко, І. Чуєва, Е. Криволапов) та туризмознавства зокрема (Л. Безкоровайна, В. Зінченко, В. Штифурак, О. Самохвал) уможливили аналіз визначення дослідниками принципів професійної підготовки означених фахівців у закладах вищої освіти.

Аналіз досліджень українських науковців щодо принципів професійної підготовки майбутніх фахівців сфери гостинності, у тому числі й готельно-ресторанної справи, до професійної діяльності дозволив визначити такі групи принципів: *загальнодидактичні* (фундаменталізації, науковості, усвідомленості та ґрунтовності знань, цілісності, неперервності, наступності, академічної свободи, міжгалузевої та трансдисциплінарної інтегративності, міжнародної інтеграції, єдності традиційного й інноваційного, креативності), *специфічно-професійні* (професіоналізму та професійної мобільності, дуальності та практичної спрямованості навчання, кар'єрного проектування майбутньої професійної діяльності, ініціативності та свободи дій, використання форм і технологій неформального навчання, синергізму науки, практики та інноваційних технологій, синтезу технологічного знання на основі міждисциплінарності, ефективності безпеки, ефективності роботи з інформацією, результативності), *системно-особистісні* (особистісного розвитку, професійного саморозвитку, цілеспрямованості та вмотивованості, соціалізації, рефлексії та есенціалізму, культури відповідності, морально-етичний, аксіологічний, іншомовної професіоналізації, етнонаціональності та полікультурності). Зупинимося на короткій характеристиці комплексів принципів з урахуванням визначених нами підходів до професійної підготовки названих фахівців, серед яких: компетентнісно-діяльнісний, практико-орієнтований, технологічний, індивідуально-особистісний, культурологічний. Поеднаємо їх та визначимо сукупність принципів у розрізі кожного з підходів.

Компетентнісно-діяльнісний підхід пов'язаний із низкою таких принципів: *фундаменталізації* вищої професійної освіти, що передбачає забезпечення фундаментальної підготовки здобувачів освіти в умовах сучасного мобільного ринку праці, визначення рівня їхньої конкурентоспроможності; зміна парадигми з дисциплінарно-інформаційного до міждисциплінарного знання, оволодіння методологією наукових досліджень у відповідній галузі науки, інтелектуальних основ майбутньої професійної діяльності у сфері обслуговування; використання інтелектуальних і цифрових технологій; *науковості* – зміщує акценти професійної підготовки майбутніх фахівців з освітнього процесу як озброєння системою знань, умінь, навичок, формування компетентностей на здійснення наукових експериментів, розвідок, проектну діяльність із застосуванням здобутків сучасної науки в різних галузях та між- і трансдисциплінарні дослідження. Він сприяє формуванню у здобувачів освіти наукового світогляду, використання методології у процесі проведення досліджень, володіння і застосування методів проведення експериментів, що забезпечить вибір підходів до вирішення фахових завдань у майбутній професійній діяльності; *усвідомленості та ґрунтовності знань* – передбачає розуміння майбутніми фахівцями сутності, змісту та процесу здобуття знань, формування вмінь планування, організації та проведення досліджень, необхідних для перевірки достовірності здобутих знань, розуміння призначення та ситуацій їхнього використання, самостійного складання відповідних алгоритмів вирішення практичних професійних завдань, проблемних ситуацій; *цілісності, неперервності, наступності* у професійній підготовці, що забезпечує розкриття можливостей для фахово-особистісної реалізації та саморозвитку; *академічної свободи*, що реалізується через самостійність у виборі навчального та наукового спрямування освітнього процесу, *академічної добротності* в навчально-науково-пізнавальній та майбутній професійній діяльності; *міжгалузевої та трансдисциплінарної інтегративності*, який включає кооперацію наукових досліджень з різних галузей науки (економіки, психології, соціології, лінгвістики, екології, логістики, товарознавства, культурології, народознавства тощо) та змісту дисциплін навчальних планів і програм, структурно-функціональну єдність освітнього процесу за допомогою диференціації, класифікації (структуризації), систематизації (синтезу і цілісності), що підвищує ефективність навчально-науково-пізнавальної праці та забезпечує набуття загальнометодологічних уявлень про цілісність і поліструктурність майбутньої професійної діяльності, цілеспрямоване формування здатності оперувати міждисциплінарними категоріями та доцільно їх інтегрувати; *міжнародної інтеграції* у сфері вищої професійної освіти для забезпечення інтернаціоналізації та якісної підготовки фахівців готельно-ресторанної справи передбачає інтеграцію освіти в єдину світову систему, вивчення й упровадження прогресивного досвіду країн-лідерів щодо якості надання споживачам послуг у сфері обслуговування; *єдності традиційного й інноваційного* – пов'язаний з поєднанням в процесі підготовки майбутніх фахівців кращих національних традицій та прогресивного інноваційного світового досвіду, пошуку та засвоєння новітніх ідей сучасної науки і практики сфери обслуговування, що визначає генерацію інновацій в технології викладання, науково-дослідницькій та практичній діяльності. Удосконалення педагогічної системи через інтеграцію традицій і новаторства сприяє розвитку особистості, мотивує на експериментування та створення нової професійної задля досягнення мети, задоволення особистих і суспільних потреб; *креативності* – спрямований на формування в майбутніх фахівців творчого підходу до розв'язання професійних завдань, здатності створення нової конкурентоспроможної продукції, надання унікальних послуг у сфері обслуговування через оновлення методик викладання, зростання творчих завдань під час професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Практико-орієнтований підхід зорієнтований на сукупність таких принципів: *професіоналізму та професійної мобільності* – забезпечує паритетне співвідношення фундаментального і прикладного (професійного) у змісті цілісної професійної освіти; викликаний необхідністю освоєння нової сукупності професійних знань у різних сферах професійної праці, нових технології відповідно до кон'юнктури ринку праці, появою інтегрованих професій та освоєнням тих спеціальностей, що мають загальнопрофесійний, надспеціальний характер (наприклад, економіст, менеджер, маркетолог, юрист тощо), підвищенням кваліфікації, стажуванням в умовах швидкозмінних поколінь техніки і впровадження нових технологій; *дуальності та практичної спрямованості навчання* –

передбачає поєднання навчання майбутніх фахівців у закладах вищої та фахової перед вищою освіти зі здійсненням освітньої діяльності на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації; здійснення освітньо-професійної діяльності кваліфікованим персоналом з виробництва; інституційні дослідження і консультування, пов'язані з моніторингом якості надання освітніх послуг у сфері вищої та перед вищою професійної освіти; урахування визначених вимог виробництва та ринку праці до змісту та якості професійної підготовки фахівців. Завдяки реалізації означеного принципу відбувається життєве і професійне самовизначення особистості, формується соціальний досвід вирішення різноманітних пізнавальних і професійних проблем, професійне становлення через індивідуальну освітню траєкторію та практичну спрямованість; *кар'єрного проектування майбутньої професійної діяльності*, що передбачає створення можливостей та умов формування й розвитку готовності до кар'єрного зростання в межах обраного фаху, формування особистісно-професійної компетентності через забезпечення результатами навчання: знаннями, уміннями, навичками, способами мислення, поглядами, цінностями, іншими особистими якостями, які підлягають ідентифікації, плануванню, оцінюванню і вимірюванню та які майбутній фахівець здатен підтвердити після закінчення освітньої (освітньо-професійної) програми (програми результати навчання) або часткових освітніх компонентів, які необхідні для вирішення поставлених завдань. Означений принцип сприяє реалізації кар'єрного потенціалу, успішному працевлаштуванню та посадовому просуванню; *ініціативності та свободи дії* під час проходження навчальних, технологічних, переддипломних практик, ставлення до ризику і помилок як до точок росту; рефлексія як спосіб осмислення досвіду фахової діяльності для подальшого професійного розвитку; сміливість, уява і професійна гнучкість як рушійні сили особистісного зростання та набуття спеціального досвіду з надання послуг у сфері обслуговування; *використання форм і технологій неформального навчання* (навчання на робочому місці, бенчмаркінг (зокрема, аналіз конкурентів), аналіз власного первинного досвіду, стратегічні сесії, форсайтні сесії) – дає змогу знівелювати проблему високої ресурсомісткості традиційного навчання та залучити до співпраці соціальних партнерів, провайдерів формальної, неформальної та інформальної освіти, оскільки їхня інтеграція – важлива умова всесторонньої професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства.

Технологічний підхід зреалізовується за допомогою комплексу принципів: *синергізму науки, практики та інноваційних технологій* – через ефективне взаємодоповнення та створення особливої розвиваючого практико-орієнтованого освітньо-наукового середовища для розкриття природних даних кожного здобувача освіти та розвитку його пізнавальних, емоційних, фізичних і духовних здібностей; *синтезу технологічного знання на основі міждисциплінарності*, нове знання дійсності, емоційно-ціннісне ставлення здобувача освіти до процесу й результату технологічної підготовки, технологічного досвіду як особистої цінності; формування технологічного досвіду для здійснення майбутньої професійної діяльності та вміння проектувати технологічні закономірності, прогнозувати результат власної діяльності, переносити технологічні знання з одного виду діяльності в інший, формувати технологічну компетентність та культуру, управляти її якістю; *ефективності безпеки* як сукупність необхідних особливостей системи, моделей діяльності, цілей, засобів, методів і форм упровадження для зниження можливості фізичної чи психічної загрози, зменшення наслідків за умови її виникнення та реалізації; розроблення системи цілеспрямованого супроводу здійснення освітнього процесу майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи; *ефективності роботи з інформацією* через освоєння значних потоків інформації, її аналіз, оброблення, фільтрування, відсіювання, використання, відтворювання, керування та продукування; *результативності* як формування здатності створювати результати навчальної, наукової чи професійної діяльності швидше та якісніше за інших в умовах колаборації й конкуренції та постійного оновлення знань, інструментальності, інтенсивності, системності оволодіння студентами майбутньою професійною діяльністю.

Індивідуально-особистісний підхід передбачає інтеграцію таких принципів: *особистісного розвитку* – орієнтує викладача на психологічну структуру особистості здобувача освіти, врахування при взаємодії їхніх неповторних фізичних якостей, протікання психічних процесів, темпераменту, характеру, здібностей, здатностей, мотивації, потреб у самореалізації, самовизнанні та самовиявленні, інтересів та індивідуального досвіду, шляхів

розвитку та реалізації особистісних можливостей з урахуванням вікових, соціально-психологічних властивостей; *професійного саморозвитку* – передбачає організацію навчальної і виховної роботи зі студентами таким чином, щоб спонукати їх до особистісного і професійного зростання з максимальним задіянням власних потенцій. Тобто передбачає надати студентам необхідні для цього знання, вірно намітити орієнтири, скласти програму саморозвитку, здійснити планування, організувати виконання та контроль за ходом, оцінку досягнутих результатів, здійснення корекції тощо; *цілеспрямованості та вмотивованості* процесу професіоналізації майбутніх фахівців – вимагає формування у студентів, що здобувають спеціальність, відповідних цілей, і організацію навчально-виховної діяльності таким чином, щоб сприяти їхньому досягненню. Він також передбачає формування відповідних мотивів навчальної та практичної діяльності, які повинні сприяти вирішенню поставлених завдань і досягненню цілей. Формуючи необхідну мотивацію, викладач має змогу керувати процесом становлення майбутніх фахівців; *соціалізації*, пов'язаний з інтеграцією особистості до соціуму в процесі професійної підготовки та формуванням здатності протистояння негативному впливові інформації, створення освітньої напруженості, входження до поліфункціонального професійно-інформаційного простору, забезпечення динаміки подальших освітніх процесів, вироблення навичок самовизначення в поліваріантних ситуаціях майбутньої фахової діяльності; *рефлексії та есенціалізму*, який реалізовується завдяки пізнанню й аналізу власної свідомості та діяльності, умовиводам, узагальненням, зіставленням та оцінюванням, а також власним переживанням, усвідомленням, пізнанням, мисленням та культурою вирішення проблем. Есенціальна здатність знаходити в собі краще через усвідомлення власної значущості та уміння зробити вибір найоптимальнішого виходу із проблемних ситуацій.

Культурологічний підхід репрезентується низкою принципів: *культуровідповідності*, котрий спрямований на засвоєння системи загальносвітових культурологічних знань, формування умінь, навичок і компетенцій щодо відтворення соціокультурних устоїв існування, володіння способами створення нових культурних цінностей, досвідом емоційно-ціннісного ставлення до світової культури та її складових; *морально-етичний*, що репрезентований сукупністю основних якостей: гуманністю, презумпцією невинуватості, чесністю, справедливістю, порядністю, повагою до приватного життя, взаємоповагою, взаємодовірою, взаємодопомогою і партнерством, відповідальністю, нетерпимістю до аморальної та неетичної поведінки, варіативністю, діалогічністю, рефлексивністю, духовною та культурною насиченістю та емпатійністю, що сприяє зміцненню етичних і духовних цінностей фахівця; *аксіологічний* – передбачає урахування національно-культурної специфіки, аксіологічного змісту щодо ціннісних установок, властивих культурі споживачів послуг сфери обслуговування; виявлення поваги до культури країни, виробництва, напрямів діяльності, де виявлятиме себе майбутній фахівець готельно-ресторанної справи, або залежно від віросповідання, етико-естетичних поглядів замовників послуг сфери обслуговування; *іншомовної професіоналізації*, який реалізовується через оволодіння кількома іноземними мовами задля забезпечення надання якісних послуг споживачам сервісів сфери обслуговування; *етнонаціональності та полікультурності*, котрі пов'язані із загостренням проблем профілактики етно- та ксенофобії, вихованням толерантності, інформаційним вибухом зі зміною простору та способу життя людей, системи взаємин, спілкування та мав певний вплив на організацію та самоорганізацію освітнього процесу; формування особистості з національною самосвідомістю, однак, відкритою до опанування світових цінностей, взаємного культурного збагачення майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи задля подальшої професійної діяльності на українських та закордонних підприємствах сфери обслуговування.

Висновки. Таким чином, здійснений теоретико-методологічний аналіз щодо визначення принципів професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти дозволив визначити такі групи принципів: загальнодидактичні, специфічно-професійні та системно-особистісні, а також деталізувати їх та встановити взаємозв'язки.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Напрямом подальшого спрямування наукових пошуків щодо професійної підготовки фахівців

готельно-ресторанної справи стане дослідження її функцій у безперервно оновлюваних економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Безкоровайна Л. Концепція професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1–2 (16–17). С. 67–78.
2. Буряк В. Г. Модернізація професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 4 (104). С. 7–12.
3. Віндюк А. В. Підходи та принципи професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи. *Молодь і ринок*. 2011. № 4 (75). С. 59–62.
4. Гайовий І. І. Формування професійних умінь майбутнього фахівця ресторанної справи у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 328 с.
5. Гарага А. В. Модель підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. № 44. С. 50–56.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
7. Зінченко В. А. Особливості підготовки кадрів туризму і готельної справи в умовах євроінтеграції України та підвищення конкурентності туристичної галузі. *Проблеми освіти*. 2017. Вип. III (67). С. 241–259.
8. Короткова Л. І. Принципи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера. *Colloquium-journal*. 2020. № 24 (76). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/printsi-pi-profesiynoi-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv-sferi-poslug-v-umovah-osvitno-virobnichogo-klastera>
9. Лук'яненко Г. І. Проблема забезпечення безперервності у професійній підготовці фахівців готельно-ресторанної справи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 2. Т. 2. С. 265–267.
10. Піцул К. С. Модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з готельної і ресторанної справи в результаті професійної підготовки. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. № 1. С. 310–317.
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
12. Ткаченко М. В. Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства у професійно-технічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018. 20 с.
13. Тлумачний словник української мови / за ред. Д. Г. Гринчишина. 3-тє вид., перероб. і доповн. Київ : Освіта, 1999. 302 с.
14. Чуєва І. О., Криволапов Е. А. Шляхи підвищення конкуренто-спроможності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи методами перехресного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. Т. 2. С. 206–210.
15. Штифурак В. Є., Самохвал О. О. Теоретичне обґрунтування змістового компонента фахової підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі німецькомовних країн. *Science Review*. 2020. № 4(31). С. 12–19..

References:

1. Bezkorovaina, L. (2017). Kontseptsiia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z turyzmознаvstva u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Concept of professional training of future specialists in tourism in higher educational establishments]. *Osvitolohichnyi dyskurs*, 1–2 (16–17), 67–78 [in Ukrainian].
2. Burak, V. H. (2020). Modernizatsiia profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv hotelno-restorannoho hospodarstva [Modernization of professional training of hotel and restaurant specialists]. *Nova pedahohichna dumka*, 4 (104), 7–12 [in Ukrainian].
3. Haiovyi, I. I. (2010). Formuvannia profesiinykh umin maibutnoho fakhivtsia restorannoi spravy u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional skills of future specialist in restaurant business in the process of professional training]. (Candidate's thesis). Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].
4. Haraha, A. V. (2020). Model pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia [Model of training of future specialists service sector]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 44, 50–56 [in Ukrainian].
5. Vindiuk, A. V. (2011). Pidkhody ta pryntsypy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z hotelno-kurortnoi spravy [Approaches and principles of professional training of future specialists in hotel and resort business]. *Molod i rynok*, 4 (75), 59–62 [in Ukrainian].

6. Honcharenko, S. U. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid, 1997. 374 s [in Ukrainian].
7. Zinchenko, V. A. (2017). Osoblyvosti pidhotovky kadriv turyzmu i hotelnoi spravy v umovakh yevrointehratsii Ukrainy ta pidvyshchennia konkurentnosti turystychnoi haluzi [Features of training specialists in tourism and hotel business in the conditions of European integration of Ukraine and increase of tourist branch competitiveness]. *Problemy osvity*, III (67), 241–259 [in Ukrainian].
8. Korotkova, L. I. (2020). Pryntsypy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sfery posluh v umovakh osvithno-vyrobnogo klastera [Principles of professional training of future specialists in the services sector in educational and production cluster]. *Colloquium-journal*, 24 (76). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/printsipi-profesiynoyi-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv-sferi-poslug-v-umovah-osvithno-virobnichogo-klastera> [in Ukrainian].
9. Lukianenko, H. I. (2017). Problema zabezpechennia bezperernosti u profesiinii pidhotovtsi fakhivtsiv hotelno-restoranoi spravy [Problem of ensuring continuity in training specialists in hotel and restaurantbusiness]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2, 2, 265–267 [in Ukrainian].
10. Pitsul, K. S. (2016). Model formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti maibutnikh fakhivtsiv z hotelnoi i restoranoi spravy v rezultati profesiinoi pidhotovky [Model of formation of readiness for professional activity of future specialists in hotel and restaurant business as a result of professional training]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya: Pedahohika i psykhohohiia*, 1, 310–317 [in Ukrainian].
11. Pro vyshchu osvitu [About higher education]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
12. Tkachenko, M. V. (2018). Formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv restorannoho hospodarstva u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh [Formation of entrepreneurial competence of future specialists in restaurant business at vocational schools]. (Candidate's thesis). Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy Instytut profesiinotekhnichnoi osvity. Kyiv [in Ukrainian].
13. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Explanatory dictionary of Ukrainian language] / za red. D. H. Hrynchyshyna. 3-tie vyd., pererob. i dopovn. Kyiv : Osvita, 1999. 302 s [in Ukrainian].
14. Chuieva, I O., Kryvolapov, E. A. (2019). Shliakhy pidvyshchennia konkurento-spromozhnosti maibutnikh fakhivtsiv hotelno-restoranoi spravy metodamy perekhresnogo navchannia [Ways to increase the competitiveness of future specialists in hotel and restaurant business through cross-learning methods]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 63, 2, 206–210 [in Ukrainian].
15. Shtyfurak, V. Ye., Samokhval, O. O. (2020). Teoretychne obgruntuvannia zmistovoho komponenta fakhovoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv turystychnoi haluzi nimetskomovnykh krain [Theoretical substantiation of the content component of professional training of future specialists in tourism industry of German-speaking countries]. *Science Review*, 4(31), 12–19 [in Ukrainian].

Burak V. G.,

orcid.org/0000-0001-5097-6536

PRINCIPLES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS IN HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS

The definitions "professional training of future specialists in hotel and restaurant business", "principle", "principles of training", "principles of scientific training" are implicated. Professional training of future specialists in hotel and restaurant business is understood as an organized, continuous and purposeful process of formation and development of professional competencies necessary for professional activity, which is carried out in higher education establishments of various forms of ownership and is aimed at obtaining qualifications by future specialists. programs that will ensure the successful performance of official duties.

Researchers' views on the problems of training future specialists in service sector in higher education institutions are studied and the principles of their professional training are differentiated. It is emphasized that certain principles can be divided into main groups: general didactic, specific-professional, system-personal. To the group of general didactic we include the following: fundamentalization, scientificity, awareness and thoroughness of knowledge, integrity, continuity, continuity, academic freedom, intersectoral and transdisciplinary integrativeness, international integration, unity of traditional and innovative, creativity). Specific-professional group includes: professionalism and professional mobility, duality and practical orientation of education, career design of future professional activity, initiative and freedom of action, use of forms

and technologies of non-formal learning, synergy of science, practice and innovative technologies, synthesis of technological knowledge based on interdisciplinarity, security efficiency, information efficiency, efficiency. System-personal group includes the following: personal development, professional self-development, purposefulness and motivation, socialization, reflection and essentialism, cultural conformity, moral and ethical, axiological, foreign language professionalization, ethno-nationality and multiculturalism).

Key words: professional training, future specialist, hotel and restaurant business, service sector, principles.

Дата надходження статті: 17.12.2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Бордюг Н. С.

УДК 378:615:658.8

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.160>

Довжук В. В.*,

orcid.org/0000-0002-3491-018X

ПРОЄКТУВАННЯ ТРЕНІНГОВОГО ЦИКЛУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розкрито проблеми модернізації та оптимізації системи підготовки фармацевтичних кадрів, яка є однією з інтегрованих, актуальних науково-практичних проблем сьогодення.

За результатами теоретичного аналізу встановлено, що розроблення методичних основ організації підготовки магістрів фармації на національному рівні, що гарантують якість освітнього процесу у ЗВО України, є науково-практичною проблемою, яку необхідно вирішувати, системно аналізуючи сучасний стан та методологію удосконалення магістерської підготовки у фармацевтичній галузі. Для вдосконалення організації професійної підготовки магістрів фармації у ЗВО України в умовах євроінтеграційних змін здійснено проектування тренінгового циклу формування професійної компетентності в системі їхньої професійної підготовки.

У процесі експериментального навчання за тематичним планом тренінгового циклу формування професійної компетентності в системі підготовки майбутніх магістрів фармації застосовано метод і технологію case-study вирішення модельних ситуацій у фармацевтичній діяльності та кваліметричні анкети самооцінки професійної готовності майбутніх магістрів фармації за тематичними розділами тренінгового циклу.

Інтерактивний семінар-брифінг проведено з використанням інтерактивного методу, були заслухані доповіді в аудиторному режимі та в режимі відео-конференції, обговорені презентації студентів за результатами виконання індивідуальних творчих проєктів з менеджменту і маркетингу у фармації, здійснено інтерактивне обговорення проблемних ситуацій у професійно-фармацевтичній діяльності в умовах євроінтеграції.

Здійснене проектування тренінгового циклу формування професійної компетентності в системі професійної підготовки майбутніх магістрів фармації є інтегрованим і охоплює семінари-тренінги, дискусії за результатами виконання самостійних робіт та індивідуальних проєктів студентів з навчальних дисциплін менеджменту і маркетингу у фармації, який є опорним для застосування галузевих і освітніх інновацій, інтерактивних методів у експериментальному впровадженні модернізаційних змін у навчання студентів.

Ключові слова: магістри фармації, професійна компетентність, професійна підготовка, тренінговий цикл, експериментальне навчання.

*© Довжук В. В.